

Тэхнічная перавага пакалення зумераў: міф ці рэальнасць?

Я. В. Голуб

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт,
Факультэт філасофіі і сацыяльных навук,
кафедра сацыяльнай камунікацыі, bratjaugen@gmail.com
Навуковы кіраўнік – дацэнт Ю. Ю. Гафарава

Анатацыя. У дадзеным артыкуле прадстаўлена спроба даследвання стэрэатыпу тэхнічнай падкаванасці зумераў, абапіраючыся на тэматычныя даследванні кампаній HP, MTC Лінк і Resume Builder і аналіз іх праз прызму канцэпцыі канвергентнага і дывергентнага мыслення.

Ключавыя словы: зумеры; лічбавізацыя; «лічбавыя абарыгены»; канвергентнае мысленне; дывергентнае мысленне.

Пакаленне зумераў, што акрэсліваецца датай нараджэння прыкладна паміж 1999 і 2012 гадамі, часта ўспрымаецца як самае тэхнічна развітае сярод пакаленняў, з увагі на іх сталенне ў эпоху інтэрнэту, сацыяльных сетак і глабальнай аблічбоўкі тэхналогій. Іх часта, за М. Прэнскі, прынята акрэсліваць як *digital natives* («лічбавых абарыгенаў») – людзей, для якіх лічбавае асяроддзе з’яўляецца натуральным [3]. Гэтая геаграфічна-палітычная метафара ёміста акрэслівае на першую думку відавочны пагляд: моладзь хутчэй за сваіх бацькоў успрымае і інтэгруе ў жыццё тэхнічныя і лічбавыя інавацыі, не патрабуючы інструкцыі абслугі.

Аднак, гэтае перакананне ўсё часцей падвяргаецца крытыцы і не вытрымлівае пацвярджэння з боку тэматычных даследванняў, якія сцвярджаюць, што не ўсе зумеры самастойна набываюць навыкі працы з лічбавымі сродкамі толькі з прычыны таго, што яны нарадзіліся ў час іх росквіту. Адначасова, асобам больш сталага ўзросту нельга адмовіць здольнасці арыентавацца ў лічбавай прасторы.

Андрэас Пфістэр і Філіп Вэбер у «Keine federleichte neue Medienwelt» (2012) апісалі «лічбавага абарыгена» ў якасці месіянскай фігуры, кшталту асветнікаў-энцыклапедыстаў XVIII ст. ці Джона Конара – героя ў змаганні з кібаргамі з другой часткі франшызы «Тэрмінатар» (1984). Дэканструуючы яе, аўтары адзначаюць: «Хаця прадугледжваецца, што ў сферы тэхнічных ноў-хаў для моладзі няма нічога немагчымага, іх у той самы час лічаць вельмі найўнымі ў пытаннях у пытаннях эксплуатацыі тэхнічных сродкаў. Юнацкае захапленне перашкаджае ім убачыць рэчаісныя сілы, што хаваюцца за тэхналогіямі [2]». Паводле Ф. Вампфлера, гэтая цытата паказвае іншы, схаваны стэрэатып: цалкам згодна з каланіяльнымі традыцыямі, над

абарыгенамі смяюцца, як над невукамі. Яны існуюць ва ўяўнай гармоніі, не падазраючы, якія небяспекі іх атачаюць [5].

У дадзеным артыкуле мы паспрабуем даследваць гэтыя стэрэатыпы, абавіраючыся на тэматычныя даследаванні кампаній НР, МТС Лінк і Resume Builder і прааналізуем іх праз прызму канцэпцыі канвергентнага і дывергентнага мыслення.

1. Тэматычныя даследаванні

У 2019 годзе кампанія НР правяла даследаванне, вынікі якога ўзрушылі прафесійнае асяроддзе. Як выявілася, 60 % супрацоўнікаў – зумераў, што прыйшлі на працу ў вядучыя тэхналагічныя кампаніі не здолелі растлумачыць базавых прынцыпаў працы прыладаў, з якімі яны штодзённа ўзаемадзейнічаюць. Больш за тое, 45 % з іх адчувалі цяжкасці ў вырашэнні элементарных задач, такіх як налада непаладак у аперацыйнай сістэме ці настройка параметраў сеціва [1]. Гэты парадокс – пакаленне, што выгадалася ў лічбавым асяроддзі, але не здолела авалодаць глыбокімі тэхнічнымі ведамі – стаў кропкай адліку для пераасэнсавання стэрэатыпу пра зумераў як «тэхнічна падкаваных лічбавых абарыгенаў».

Даследаванне НР не толькі выявіла прабелы ў тэхнічных кампетэнцыях маладых спецыялістаў, але і паставіла пад сумніў саму ідэю аўтаматычнага ўзаемавынікання паміж актыўным выкарыстоўваннем тэхналогій і іх глыбокім разуменнем. Зумеры, безумоўна, лёгка адаптуюцца да новых інтэрфейсаў, хутка асвойваюць новыя мабільныя прылады, але іх узаемадзеянне з тэхналогіямі часта застаецца на ўзроўні павярхоўнага карыстання.

Да падобных высноваў прыйшлі даследчыкі з МТС Лінк: даследаванне «Авито Работа» пацвярджае, што толькі 37 % апытаных працаўнікоў акрэсліваюць лічбавую кампетэнтнасць сваіх супрацоўнікаў да 24 год як высокую. Згодна з дадзенымі кампаніі Resume Builder, 74 % мэнэджэраў лічаць, што працаваць з зумерамі цяжэй, чым з прадстаўнікамі іншых пакаленняў, а 39 % рэспандэнтаў у якасці асноўнай прычыны называюць недахоп тэхналагічных навыкаў. Маладыя спецыялісты самі адчуваюць пэўны маральны ціск з прычыны чаканняў, звязаных з іх тэхналагічнымі здольнасцямі: паводле дадзеных даследавання НР, кожны пяты працаўнік ва ўзросце 18-29 год адчувае асуджэнне супрацоўнікаў пры ўзнікненні тэхнічных непаладак падчас анлайн-сумоўяў – гэта пачуццё сораму яны адчуваюць у 10 разоў часцей, чым іх больш сталыя калегі [6].

Гэтыя кейсы могуць стаць пачаткам для больш шырокага абмеркавання: ці сапраўды пакаленне Z – самае тэхнічна падкаванае пакаленне ў гісторыі, ці іх «лічбавая прасунутасць» – гэта толькі міф, што

хавае сур'ёзныя хібы ў ведах? Грунтоўны адказ на гэтае пытанне мае не толькі акадэмічнае, але і практычнае значэнне, таму што акрэслівае падыходы да адукацыі, прафесіянальнай падрыхтоўкі і кіравання асабовымі рэсурсамі ва ўмовах імклівай аблічбоўкі.

2. Спроба аналізу

Лічбавая эпоха, з яе празмернасцю інфармацыі і інструментаў, спрыяе развіццю дывергентнага мыслення у пакалення зумераў. Канвергентнае мысленне звязана з пошукам адзінага слушнага рашэння задачы, што патрабуе лагічнага і сістэматычнага падыходу. У адрозненні ад яго, дывергентнае мысленне закладае генерацыю мноства ідэй і творчы падыход да вырашэння праблем. Менавіта пакаленне зумераў (1999-2012) цудоўна карыстаюцца праявамі дывергентнага мыслення ў стварэнні кантэнту для сацыяльных сетак ці выкарыстанні тэхналогій для самавыяўлення, аднак вышэй апісаныя даследванні указваюць на тое, што іх здольнасці да канвергентнага мыслення, неабходнага для вырашэння канкрэтных тэхнічных заданняў, могуць быць недастаткова развітымі. Гэты разрыў паміж творчым выкарыстаннем тэхналогій і іх тэхнічным «асваеннем» мае істотныя наступствы для тэхнічнай падкаванасці зумераў. Напрыклад, на курсах праграмавання студэнты могуць паспяхова распрацаваць крэатыўныя інтэрфейсы для веб-старонак (праява дывергентнага мыслення), аднак адчуць складанасць з напісаннем коду ці яго адладкай, дзе патрабуюцца дакладнасць і лагічны падыход.

Даследванне Pew Research Center (2020) адзначае: шматлікія прадстаўнікі GenZ дэманструюць высокую актыўнасць у стварэнні лічбавага кантэнту, але іх тэхнічныя якасці застаюцца абмежаванымі. Гэта пацвярджаецца выпадкамі, калі студэнты атрымліваюць нізкія адзнакі па тэхнічных дысцыплінах ці не спраўляюцца з лабараторнымі працамі, што патрабуюць сістэматычнасці [4].

Недахоп канвергентнага мыслення у зумераў можа мець даўгатэрміновыя наступствы для іх кар'еры ва ўмовах хуткага тэхналагічнага прагрэсу. Прафесіі, звязаныя з распрацоўкай тэхналогій, патрабуюць не толькі ідэй, але і здольнасці іх рэалізаваць праз дакладныя тэхнічныя рашэнні. Калі гэты навык не будзе развіты, зумеры рызыкуюць застацца на перыферыі высакатэхналагічных галін, абмяжоўваючыся ролямі, звязанымі з творчасцю, але не з тэхнічнай экспертызай. Пераадоленне гэтай праблемы магчыма асягнуць праз уключэнне ў вучэбныя праграмы большай колькасці заданняў, што развіваюць канвергентнае мысленне з асаблівым акцэнтаваннем логікі, праграмавання, рашэння алгарытмічных заданняў і працы з тэхнічнымі сістэмамі. Варта

таксама заахвочваць стварэнне праектаў, што спалучаюць у сабе творчасць і тэхнічную дакладнасць, напрыклад, стварэнне мабільных прыладаў з улікам іх функцыянальнасці. У сферы прафесійнай падрыхтоўкі неабходна развіваць праграмы стажыровак, дзе зумеры змогуць карыстацца структураванымі метадамі.

Недастатковае развіццё канвергентнага мыслення у зумераў з'яўляецца адной з істотнейшых прычын іх тэхнічнай непадкананасці у галінах, патрабуючых выкарыстанне сістэматычнага падыходу. Лічбавая эпоха спрыяе іх творчаму патэнцыялу, але пакідае прабелы ў здольнасцях, неабходных для прафесійнага асваення тэхналогій. Узгаданыя тэматычныя даследаванні з адукацыйнага і прафесійнага асяроддзя пацвярджаюць гэты тэзіс, падкрэсліваючы неабходнасць сбалансаванага развіцця абодвух тыпаў мыслення. Калі на гэта не звярнуць увагу, зумеры могуць апынуцца на перыферыі тэхналагічнага прагрэсу, так і не раскрыўшы свой сапраўдны патэнцыял.

Бібліяграфічныя спасылкі

1. HP. The Truth About Gen Z. 2019. [Электронны рэсурс]. Рэжым доступу: <https://www.hp.com/us-en/shop/tech-takes/truth-about-gen-z>. Дата доступу: 10.03.25.
2. Pfister A., Weber Ph. Keine federleichte neue Medienwelt: Neue Zürcher Zeitung [Электронны рэсурс]. Рэжым доступу: <https://www.nzz.ch/feuilleton/keinefederleichte-neue-medienwelt-ld.802280>. Дата доступу: 10.03.25.
3. Prensky M. Digital Natives, Digital Immigrants // On the Horizon. No 9 (5). 2001. P. 1–6.
4. Tyson A., Kennedy B., Funk C. Gen Z, Millennials Stand Out for Climate Change Activism, Social Media Engagement With Issue. Pew Research Center. 2020. [Электронны рэсурс]. Рэжым доступу: <https://www.pewresearch.org/science/2020/05/26/gen-z-millennials-stand-out-for-climate-change-activism-social-media-engagement-with-issue/>. Дата доступу: 10.03.25.
5. Wampfler Ph. Digital Natives – ein Missverständnis: Herausgeber: Verlag ZLL21 e.V., 2019. [Электронны рэсурс]. Рэжым доступу: <https://www.goethe.de/ins/ru/de/spr/mag/22800310.html>. Дата доступу: 10.03.25.
6. Хашева С. Зумеры и технологии: как поколение Z использует цифровые решения в повседневной жизни: Первое студенческое агенство, 03 сентября 2024 г. [Электронны рэсурс]. Рэжым доступу: https://pervoe.online/news/student-v-vuze/47985zumery_i_tekhnologii_kak_pokolenie_z_ispolzuet_tsifrovye_resheniya_v_povsednevnoy_zhizni/. Дата доступу: 10.03.25.